

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul de Lege cu privire la modificarea Legii nr. 280/2011
privind protejarea patrimoniului cultural național mobil

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul de lege cu privire la modificarea Legii nr. 280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil a fost elaborat de către Ministerul Culturii. La elaborarea proiectului a participat nemijlocit Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Proiectul de lege este inclus în Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anul 2024, acțiunea 531, în AA RM-UE, Titlul IV, Cap. 25 și PNA, Cap. 26.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
În conformitate cu Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anul 2023, aprobat prin HG90/2023, obiectiv 16, acțiunea 16.18, Ministerul Culturii a elaborat proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat (nr. unic 861/MC/2023). Proiectul a fost plasat în circuitul de consultare și avizare. Potrivit avizului Ministerului Justiției la nr. unic 861/MC/2023:„, actul normativ intern de transpunere trebuie să fie la nivel de lege.”. Respectiv, proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat (nr. unic 861/MC/2023) a fost reconceptualizat și a fost elaborat proiectul de Lege cu privire la modificarea Legii nr. 280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil. Anunțul de inițiere a procesului de reconceptualizare a proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat a fost plasat: https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-de-initiere-a-procesului-de-reconceptualizare-a-proiectului-hotararii-guvernului-pentru-aprobarea-regulamentului-privind-restituirea-bunurilor-culturalecare-au-parasit-ilegal-teritoriul-unui-stat/12049 . Actualmente, legislația națională prevede doar lacunar mecanismul de restituire sau recuperare a bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene sau al Republicii Moldova: Legea 280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil la cap. VIII „Restituirea și recuperarea bunurilor culturale mobile care au făcut obiectul importului sau al exportului ilegal” nu prezintă mecanismul propriu-zis de restituire a bunurilor culturale ale RM și ale statelor membre UE care au părăsit teritoriul național sau cel al statelor membre, inclusiv, sub aspectul rolului pe care trebuie să îl aibă instanțele judecătorești și procedurilor judiciare care se impun a fi desfășurate în cazurile respective. Proiectul este elaborat în scopul soluționării vidului legislativ național și ajustării cadrului normativ național în domeniul protejării patrimoniului cultural național mobil la prevederile legislației UE și încurajării cooperării dintre Republica Moldova și statele membre în vederea protejării patrimoniului cultural de importanță europeană. Proiectul asigură o coerență a modificărilor cadrului legislativ privind circulația bunurilor culturale promovate de către Ministerul Culturii în anii 2022-2023. Totodată, prin transpunerea parțială a Directivei 2014/60/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea obiectelor culturale care au părăsit ilegal

teritoriul unui stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (Reformare) publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L nr. 159/1 din 28 mai 2014, se asigură implementarea unui mecanism tranzitoriu capabil să realizeze sarcina de recuperare și restituire a patrimoniului cultural național mobil, până în momentul obținerii de către Republica Moldova a statutului de stat membru al Uniunii Europene.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul de lege completează spectrul noțiunilor principiale în domeniul de referință, precum: bunuri culturale mobile pasibile de a fi restituite, scoaterea ilegală a bunului cultural mobil de pe teritoriul unui stat, stat solicitant, stat solicitat restituire, posesor și deținător al bunului cultural mobil care a fost scos ilegal de pe teritoriul Republicii Moldova sau a unui stat membru al Uniunii Europene.

Proiectul propune consolidarea atribuțiilor Ministerului Culturii și a Serviciului de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile în domeniul recuperării și restituirii patrimoniului cultural național mobil. Aceste instituții cheie vor coopera în vederea descoperirii bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul Uniunii Europene sau al Republicii Moldova, vor contribui la securizarea și conservarea acestora, precum și vor asigura cooperarea internațională în materie.

Proiectul de lege instituie două componente cu descrierea completă și cu celeritate a procedurilor aferente: restituirea bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene și restituirea bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul Republicii Moldova.

Prima componentă reglementată vizează restituirea bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene.

Proiectului prevede acțiunea în restituire a bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene în cadrul urmăririi penale, care prevede că dacă în cadrul unei urmăriri penale, efectuate în condițiile legii, sunt descoperite indicii că un bun cultural mobil, care se găsește pe teritoriul Republicii Moldova, a fost scos ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene, Procuratura Generală, cu concursul Serviciului de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile, notifică statul interesat, în condițiile Codului de procedură penală și Legii 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală.

În vederea realizării acțiunii proiectul prevede forma și conținutul solicitării de restituire.

În vederea securizării bunului, proiectul prevede modalitatea de verificare și conservare a bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene. Această acțiune se realizează cu concursul Ministerului Justiției sau Procuraturii Generale și Serviciului de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile.

Acțiunea de restituire se realizează prin intermediul instanțelor de judecată. Astfel proiectul prevede că acțiunea în restituire a bunului cultural mobil care a fost scos ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene este introdusă de statul solicitant la Curtea de Apel Chișinău împotriva posesorului sau deținătorului bunului cultural mobil.

Curtea de Apel Chișinău hotărăște restituirea bunului dacă s-a stabilit că bunul care face obiectul acțiunii în restituire este un bun cultural mobil și că scoaterea de pe teritoriul statului membru al Uniunii Europene are caracter ilegal, în sensul și condițiile art. 2 al prezentei legi. Instanța hotărăște acordarea unei despăgubiri echitabile posesorului bunului cultural, precum și instituției specializate care a efectuat măsurile de conservare prevăzute la art. 27 alin. (2) și, după caz, la art. 28 alin. (3) al prezentei legi, după caz. Acordarea despăgubirii posesorului este dispusă numai în cazul depunerii de către acesta a tuturor diligențelor cu ocazia achiziționării bunului cultural respectiv.

Decizia Curții de Apel Chișinău prin care se dispune restituirea bunului cultural mobil și

acordarea despăgubirilor poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 15 zile de la comunicare. Curtea Supremă de Justiție va judeca recursul de urgență. De menționat că cheltuielile ce rezultă din executarea hotărârii judecătorești prin care se restituie bunul cultural cad în sarcina statului solicitant.

Acțiunea în restituire prevăzută la art. 30 se prescrie în termen de un an de la data la care statul solicitant a luat cunoștință despre locul unde se află bunul cultural mobil și despre identitatea posesorului sau deținătorului acestuia, dar nu mai târziu de 30 de ani de la data la care bunul cultural a părăsit ilegal teritoriul statului solicitant.

În cazul bunurilor culturale care fac parte din colecțiile publice prevăzute la art. 2 al prezentei legi, precum și pentru bunurile ecleziastice care, în statele membre ale Uniunii Europene, fac obiectul unei protecții speciale, în conformitate cu legile naționale, acțiunea în restituire se prescrie în termen de 75 de ani, cu excepția cazurilor în care, conform legislației statului solicitant, acțiunea este imprescriptibilă sau în cazul acordurilor bilaterale încheiate de Republica Moldova cu statele membre ale Uniunii Europene, care stabilesc un termen mai mare de 75 de ani. Totodată, statul solicitant al procedurii de restituire are dreptul de regres împotriva persoanei responsabile de scoaterea ilegală a bunului cultural mobil de pe teritoriul său.

Evidențiem că prevederile prezentei legi se aplică exclusiv asupra bunurilor culturale mobile, care au fost scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene după 1 ianuarie 1993.

A doua componentă reglementată vizează restituirea bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul Republicii Moldova.

Proiectul prevede că Ministerul Culturii poate cere oricărui stat, în condițiile legii, efectuarea de cercetări în vederea descoperirii locului unde se află, precum și identificarea posesorului sau deținătorului unui bun cultural mobil care a fost scos ilegal de pe teritoriul Republicii Moldova.

Acțiunea în restituire a bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul Republicii Moldova, se aplică în mod corespunzător celor scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene.

Totodată, proiectul prevede un șir de măsuri tranzitorii, care au menirea să asigure funcționalitatea legii până la data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Guvernul, la intervale de cinci ani, va examina eficacitatea prevederilor prezentei legi ce vizează exercitarea funcțiilor de restituire a bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene sau Republicii Moldova.

Ministerul Culturii, odată la cinci ani, informează Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene privind aplicarea prezentei legi în materie de exercitare a atribuțiilor de restituire a bunurilor culturale mobile scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene sau Republicii Moldova.

De la data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană, Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile va utiliza în mod obligatoriu Sistemul de informare al pieței interne (IMI) instituit prin Regulamentul (UE) nr. 1024/2012, special conceput pentru obiecte culturale, în conformitate cu Directiva 2014/60/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea obiectelor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (Reformare).

Proiectul prevede ajustarea numerotării articolelor din Lege, și anume: articolul 29 va deveni articolul 39, iar articolul 30 va deveni articolul 40.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Nu este aplicabil. Dat fiind faptul că Directiva 2014/60/UE reprezintă modalitatea unică de restituire a bunurilor culturale mobile care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru al UE, alte opțiuni de implementarea a mecanismului nominalizat nu există.
4. Analiza impactului de reglementare
4.1. Impactul asupra sectorului public
Implementarea proiectului de lege nu necesită modificări structurale și instituționale în sistemul administrației publice, dat fiind că competențele necesare pentru implementarea mecanismului de restituire a bunurilor culturale mobile care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru al UE și al Republicii Moldova sunt atribuite unor instituții existente. În special, este relevant de menționat crearea, prin HG 470/2023, a Serviciului de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile, care este instituția cheie în materie de cooperare dintre entitățile naționale, precum și cele internaționale.
4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative
Implementarea proiectului de lege nu va necesita alocări financiare suplimentare din bugetul de stat. Costurile aferente proceselor de restituire a bunurilor culturale mobile care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru al UE vor fi suportate de statul solicitant. În cazul bunurilor culturale mobile care au părăsit ilegal teritoriul Republicii Moldova, Ministerul Culturii anterior inițierii procedurii de restituire, va estima și prevedea mijloacele financiare în bugetul de stat, care, ulterior parcurgerii procedurii legale, vor fi iscate prin acțiunea în regres.
4.3. Impactul asupra sectorului privat
Nu este aplicabil.
4.4. Impactul social
Nu este aplicabil.
4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal
În vederea ralierei la standardele aferente prelucrării datelor cu caracter personal, proiectul prevede că schimbul de informații între Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile și autoritățile competente ale statelor membre ale Uniunii Europene se va realiza în conformitate cu dispozițiile legale aplicabile privind protecția datelor cu caracter personal și a vieții private. Totodată, Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile va asigura ca toate datele cu caracter personal procesate în cadrul procedurilor de restituire a bunurilor culturale vor fi tratate în conformitate cu prevederile legale privind confidențialitatea și protecția datelor, inclusiv prin aplicarea măsurilor tehnice și organizatorice adecvate pentru protejarea acestor date împotriva accesului neautorizat, pierderii sau distrugerii.
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Nu este aplicabil
4.5. Impactul asupra mediului
Nu este aplicabil
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu este aplicabil
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
Prezenta lege transpune parțial (transpune art. 1; art. 2; art. 3; art. 4, primul paragraf; art. 5; art. 6; art. 7, primul paragraf; art. 8 (1), primul paragraf, al doilea paragraf și prima parte din al treilea paragraf; art. 8 (2); art. 9 – 14 și art. 16) din Directiva 2014/60/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea obiectelor culturale care au

părăsit ilegal teritoriul unui stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (Reformare) publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L nr. 159/1 din 28 mai 2014.

Obiectivul principal al Directivei 2014/60/UE este de a institui un mecanism de restituire a obiectelor culturale clasificate sau definite de un stat membru ca numărându-se printre bunurile de patrimoniu național, astfel cum sunt menționate la articolul 2 punctul 1 al Directivei, care au părăsit ilegal teritoriul respectivului stat membru.

Transpunerea Directivei 2014/60/UE este parțială. Directiva 2014/60/UE nu a fost transpusă anterior în legislația națională. Termenul limită de transpunere totală a Directivei 2014/60/UE este data aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Având în vedere faptul că Directiva 2014/60/UE stabilește că în temeiul și în limitele articolului 36 din TFUE, statele membre păstrează dreptul de a-și defini patrimoniul național și posibilitatea de a lua măsurile necesare pentru a-i asigura protecția, proiectul de lege a fost completat cu reglementări, care nu sunt prevăzute expres în actul juridic al UE, menite să asigure sincronizarea și funcționarea prevederilor transpuse în legislația națională.

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Proiectul de lege este rezultatul transunerii parțiale a Directivei 2014/60/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea obiectelor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (Reformare) publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L nr. 159/1 din 28 mai 2014.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

Proiectul a fost consultat cu Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor (28.07.2023).

Proiectul a fost supus expertizei internaționale - Ministerul Culturii din Italia (aviz din 08.09.2023).

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul privind inițierea elaborării proiectului a fost plasat pe pagina oficială a MC:

<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborarii-proiectului-hotararii-guvernului-pentru-aprobarea-regulamentului-privind-restituirea-bunurilor-culturale-care-au-parasit-ilegal-teritoriul-unui-stat/10618>

Proiectul a fost avizat de către Ministerul Afacerilor Interne (nr. 38/4633 din 13.10.2023), Ministerul Finanțelor (nr. 07/1-03/114/1581 din 27.10.2023), Centrul de armonizare a legislației (nr. 31/02-126-11265 din 24.10.2023), Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (nr. DI/3/041.1-12026 din 18 octombrie 2023), Ministerul Justiției (04/1 – 9298 din 23.10.2023).

Potrivit avizului Ministerului Justiției la nr. unic 861/MC/2023: „actul normativ intern de transpunere trebuie să fie la nivel de lege”. Respectiv, proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat (nr. unic 861/MC/2023) a fost reconceptualizat și a fost elaborat proiectul de Lege cu privire la modificarea Legii nr. 280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil.

Anunțul de inițiere a procesului de reconceptualizare a proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat a fost plasat: <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-de-initiere-a-procesului-de-reconceptualizare-a-proiectului-hotararii-guvernului-pentru-aprobarea-regulamentului-privind-restituirea-bunurilor-culturale-care-au-parasit-ilegal-teritoriul-unui-stat/12049>.

Obiecțiile autorităților participante la avizare au fost incluse în Tabelul de sinteză. Tabelul de concordanță a fost modificat urmare obiecțiilor și propunerilor Centrului de armonizare a legislației.
7. Concluziile expertizelor
Proiectul reconceptualizat va fi supus expertizei de compatibilitate și expertizei juridice, conform art.37 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
Proiectul nu necesită modificarea actelor normative în vigoare.
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ
Implementarea proiectului de lege va fi realizată prioritar de către Ministerul Culturii și Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile. În implementarea proiectului de lege vor participa Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe și Procuratura Generală. Instituțiile menționate dețin capacitățile de competență materiale, umane și financiare pentru implementarea prevederilor proiectului. În conformitate cu prevederile proiectului periodicitatea de măsurare a performanței este de 5 ani și va fi realizată de către Guvern.

SECRETAR DE STAT

Ion BUDECI

Ex: Svetlana Pociumban, Director,
Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile
022 245146; 079917877; svetlana.pociumban@secbcm.gov.md